

**Київський національний торговельно-економічний
університет**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої
освіти**

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою
(прот. № 6 від «12» 2020 р.)



А. А. Мазаракі

ПРОГРАМА

кваліфікаційного екзамену

освітній ступінь
галузь знань
спеціальність

«молодший бакалавр»
07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Київ 2020

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автори: І.Я.Чугунов, доктор екон. наук, проф.
Т.В. Канєва, канд. екон. наук, доц.
Н.П. Шульга, доктор екон. наук, проф.
А.В. Василенко, канд. екон. наук, доц.
Н.В. Гусаревич, канд. екон. наук, доц.
Ю.І. Маркуц, канд. екон. наук, доц.
М.В. Гуминська, ст.викладач.
А.О. Степаник, ст. викладач

Програма обговорена та схвалена на засіданні кафедри фінансів 15 січня 2020 року, протокол № 15.

Рецензенти:

Л.В. Козарезенко, доктор екон. наук, професор кафедри фінансів
Л.А Гербич, кандидат екон. наук, доцент кафедри банківської справи

ПРОГРАМА кваліфікаційного екзамену

освітній ступінь
галузь знань
спеціальність

«молодший бакалавр»
07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ВСТУП

Атестація здійснюється на підставі оцінювання рівня компетентності випускників шляхом складання кваліфікаційного екзамену.

Мета кваліфікаційного екзамену – характеристика сформованості інтелектуальних якостей студента, що визначає розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», за освітнім ступенем «молодший бакалавр».

Завданням кваліфікаційного екзамену є:

- встановлення відповідності засвоєних здобувачем вищої освіти початкового рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам освітньої професійної програми;

- оцінка набутих здобувачем вищої освіти початкового рівня освітнього ступеня «молодший бакалавр» теоретичних знань і практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Предметом кваліфікаційного екзамену є сукупність знань та умінь з фахової підготовки щодо діяльності банківських установ, установ сфери державних фінансів, страхування на макро- та мікрорівні.

Результати (компетентності) кваліфікаційного екзамену визначаються наявністю у студентів повної бази вмінь та навичок, необхідних для розв'язання практичних ситуацій на основі теоретичних знань.

Для складання кваліфікаційного екзамену для здобуття освітнього ступеня «молодший бакалавр» повинен здобути знання та навички відповідно до навчального плану та продемонструвати їх у контексті програм основних навчальних дисциплін «Фінанси», «Бюджетна система», «Гроші та кредит».

Програма кваліфікаційного екзамену складається з таких розділів:

1. Фінанси.

2. Бюджетна система.
3. Гроші та кредит.
4. Методичні рекомендації щодо проведення кваліфікаційного екзамену.
5. Контроль та критерії оцінювання знань студентів.

РОЗДІЛ 1. ФІНАНСИ

Історичні аспекти виникнення та розвитку фінансів. Причини, що обумовили виникнення фінансів. Необхідність фінансів, їх роль у ринковій економіці. Фінанси як суспільні, економічні, грошові, розподільчі, фондоутворючі відносини. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів, їх сутність. Моделі фінансових відносин у суспільстві: поняття, види, характерні ознаки. Фінансові ресурси, їх суть, призначення та джерела формування. Централізовані та децентралізовані фінансові ресурси.

Фінансова система, її сутність, засади та принципи побудови. Складові фінансової системи. Зміст, основні напрями та завдання фінансової політики. Фінансовий механізм: суть, складові елементи та роль у реалізації фінансової політики держави. Управління фінансами, його поняття, об'єкти, суб'єкти та елементи. Стратегічне та оперативне управління фінансами. Сутність, мета, завдання та методи фінансового планування. Фінансовий контроль, його зміст, необхідність, види та форми. Функціонування фінансового механізму та реалізації фінансової політики.

Державні доходи, їх економічне значення та джерела формування. Об'єкти та суб'єкти відносин у формуванні державних доходів. Фактори, що впливають на стан та обсяги державних доходів. Система державних доходів. Класифікація державних доходів. Централізовані та децентралізовані державні доходи. Податкові і неподаткові державні доходи. Методи мобілізації державних доходів: податковий, позиковий, емісійний.

Зміст, форми прояву та рівень функціонування державних видатків. Принципи організації державних видатків. Місце державних видатків у раціональному розміщенні та ефективному використанні державних коштів. Система державних видатків та її складові. Класифікація державних видатків. Методи фінансування державних видатків. Бюджетне фінансування, його зміст та характерні ознаки. Сутність та принципи кошторисного фінансування. Кредитне забезпечення: призначення та особливості.

Державні цільові фонди: сутність та класифікація. Роль державних цільових фондів у забезпеченні соціально-економічної політики держави. Фінансові ресурси державних цільових фондів, їх зміст, джерела формування та напрями використання. Фактори, що впливають на обсяги фінансових ресурсів державних цільових фондів. Суть, завдання та види соціальних цільових фондів. Роль соціальних позабюджетних фондів у забезпеченні соціальної політики держави.

Поняття, призначення та функції державного кредиту. Форми державного кредиту. Державні позики, їх зміст, класифікація, місце та роль у державних кредитних відносинах. Державний борг, його поняття, причини виникнення, наслідки зростання. Види та форми державного боргу. Зміст, мета та складові системи управління державним боргом. Методи управління державним боргом.

Місцеві фінанси: суть, передумови виникнення, особливі ознаки та функції. Поняття системи місцевих фінансів, принципи її побудови, структурні елементи та особливості функціонування. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: зміст, джерела та специфіка формування. Склад фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Місцеві позики, їх суть, види та механізм здійснення. Комунальний кредит та його роль у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

Сутність, завдання та функції фінансів підприємств. Фінанси підприємства. Принципи та методи організації фінансів підприємств. Суть, значення та особливості

формування фінансових ресурсів підприємств. Класифікація фінансових ресурсів підприємств. Фінансові результати підприємства та фактори, що на них впливають.

Фінанси домогосподарств, їх зміст, значення та функції. Фінансові ресурси домогосподарства, їх суть та призначення. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств. Заощадження населення, їх класифікація та мотиви утворення. Чинники, що впливають на обсяги та структуру заощаджень домогосподарств. Рівень особистих заощаджень громадян та порядок його визначення.

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Мета функціонування, завдання та функції фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Інструменти фінансового ринку, їх зміст, необхідність та види. Фінансові посередники, їх завдання та функції. Види фінансових посередників.

Економічна природа страхування, його зміст та роль у ринковій економіці. Функції страхування. Класифікація страхування, її наукове та практичне значення. Страхові фонди, їх зміст та мета формування. Система страхових фондів. Зміст та характерні риси страхового ринку. Фактори, що впливають на стан страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку та її елементи. Суб'єкти страхового ринку та взаємовідносини між ними. Об'єкти страхового ринку. Особливості, принципи та напрями фінансової діяльності страхових організацій.

Фінансова безпека держави, її суть, значимість та складові. Поняття загрози фінансовій безпеці держави. Фактори, які впливають на виникнення загроз фінансовій безпеці держави. Основні наслідки впливу різних видів загроз на фінансову безпеку держави. Індикатори, їх зміст, класифікація та роль у формуванні системи фінансової безпеки держави. Оцінка рівня фінансової безпеки держави, її необхідність, мета та завдання.

Міжнародні фінанси: поняття, функції, місце та роль у сучасній світовій економічній системі. Світова фінансова система, її суть, призначення, елементи та учасники. Поняття, необхідність, завдання та елементи світової валютної системи. Світовий фінансовий ринок, його призначення, характерні ознаки та функції. Мета створення та завдання міжнародних фінансових інституцій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254/96-ВР із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97 із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР із подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України// Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №38. – із

- подальшими змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Budget policy of social development. Chugunov I., Kaneva T., Pasichnyi M. and other. General editorship Chugunov I. Scientific Route. Tallinn, Estonia. 2018. 348 p.
 9. Бастейбл Ч.Ф. Суспільні фінанси / За ред. С. П. Захарченкова. – 3-е вид., перероб. і допов. – Харків : Віват, 2016. – 808 с.
 10. Карлін М.І., Івашко О.А., Проць Н.В. Фінанси України: навч. посіб / М.І. Карлін, О.А., Н.В. Проць та ін. – К.: Кондор, 2017. – 332 с.
 11. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб / О.І. Кремень, В.М. Кремень. – К.: ЦУЛ, 2018. – 412 с.
 12. Онищенко В.О., Бережна А.Ю., Пащенко Л.О., Чичкало-Кондрацька І.Б. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підручник/ В.О. Онищенко, А.Ю. Бережна, Л.О. Пащенко, І.Б. Чичкало-Кондрацька. – К.: ЦУЛ, 2016. – 600 с.
 13. Федосов В. М. Теорія фінансів: підручник/ за ред. В.М. Федосова. – К.: Знання, 2017. – 572 с.
 14. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія/ І.Я. Чугунов, Т.В. Канєва та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.
 15. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І.Я. Чугунов, Т.В.Канєва, М.Д.Пасічний та ін.; за заг. ред. І.Я. Чугунова. К.: Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
 16. Шеремет О.А., Дем'яненко І.В., Багацька К.В. Фінанси для фінансистів: підручник/ О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька. – К.: ЦУЛ, 2015. – 612 с.
 17. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України www.treasury.gov.ua.
 18. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: www.minfin.gov.ua.
 19. Офіційний сайт Верховної Ради України: www.rada.gov.ua.

РОЗДІЛ 2. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Бюджетна система України, її сутність, етапи становлення.

Види бюджетів в Україні. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Бюджети місцевого самоврядування. Зведений бюджет, його призначення. Види зведених бюджетів, їх склад. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України.

Бюджетна класифікація, її призначення. Складові бюджетної класифікації, їх зміст. Значення бюджетної класифікації для планування, виконання бюджету, контролю та аналізу.

Склад бюджетного законодавства. Бюджетний кодекс України.

Державний бюджет як економічна категорія. Визначення бюджету.

Фактори, що обумовлюють формування і використання державного бюджету в Україні: економічні, соціальні, політичні.

Функції державного бюджету. Державний бюджет як головний фінансовий план держави. Правовий характер бюджету як фінансового плану. Загальний фонд та спеціальний фонд бюджету.

Бюджетний дефіцит як економічна категорія. Профіцит бюджету. Оборотний залишок бюджетних коштів. Вільний залишок бюджетних коштів. Методи оптимізації бюджетного дефіциту.

Державний борг, його складові. Методи управління державним боргом.

Мета та основи завдання бюджетної політики. Порядок визначення Основних напрямів бюджетної політики, їх зміст.

Бюджетний механізм як інструмент реалізації бюджетної політики держави. Складові бюджетного механізму. Сутність

і завдання, етапи бюджетного планування. Бюджетне прогнозування, його етапи і завдання.

Сутність бюджетного процесу, його стадії. Учасники бюджетного процесу та їх бюджетні повноваження. Бюджетний період. Розпорядники бюджетних коштів та бюджетні призначення. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі.

Організаційні засади складання проекту Державного бюджету України. Розгляд проекту закону та прийняття закону про Державний бюджет України. Організація виконання державного бюджету.

Економічний зміст і методи формування доходів бюджету. Класифікація доходів. Форми і методи мобілізації доходів бюджету. Аналіз виконання доходів державного бюджету.

Економічний зміст видатків бюджету. Витрати бюджету. Видатки споживання та видатки розвитку. Бюджетне фінансування, його форми і методи. Особливості кошторисного планування видатків. Програмно-цільовий метод планування видатків бюджету. Результативні показники бюджетних програм.

Місцеві бюджети як економічна категорія. Структура місцевих бюджетів. Взаємозв'язок державного і місцевих бюджетів. Складання, розгляд, затвердження, виконання місцевих бюджетів.

Доходи місцевих бюджетів, джерела їх формування. Особливості формування видатків місцевих бюджетів.

Поняття та мета міжбюджетних відносин. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, їх використання та розрахунок. Корируючі коефіцієнти фінансових нормативів бюджетної забезпеченості.

Міжбюджетні трансферти, їх види. Трансферти, які надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів. Індекс податкоспроможності.

Основи кошторисного фінансування, його принципи. Нормування видатків, види норм витрат. Кошторис, його форма, зміст та види кошторисів.

Видатки бюджету на соціально-культурну сферу, їх структура.

Видатки бюджету на соціальне забезпечення населення. Видатки на освіту, їх склад і структура. Складання кошторису загальноосвітньої школи.

Видатки бюджету на охорону здоров'я, їх склад і структура. Складання кошторису медичних установ.

Склад видатків на економічну діяльність держави, їх роль у розвитку економіки. Напрями і форми бюджетного фінансування економіки. Порядок фінансування державних капітальних вкладень.

Видатки бюджету на науку. Джерела фінансування наукових досліджень.

Особливості фінансування видатків на оборону, їх склад, порядок планування і фінансування.

Видатки бюджету на державне управління, їх склад. Видатки на судові органи та прокуратуру.

Основні завдання та функції Державної казначейської служби України. Сутність казначейської системи обслуговування бюджету. Єдиний казначейський рахунок. Виконання державного бюджету за доходами та за видатками.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254/96 Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. 141 с.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456–VI URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>.

3. Про Державний бюджет України на 2020 р.: Закон України від 14.11.2019 р. №294-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20>

4. Про Державний бюджет України на 2019 р.: Закон України від 23.11.2018 р. № 2629-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>.

5. Про Державний бюджет України на 2018 р.: Закон України від 07.12.2017 р. № 2246-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.

6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97 URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

7. Деякі питання надання медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2015 р. № 11 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/11-2012n>.

8. Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам: постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. №6 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/6-2015n>.

9. Деякі питання регулювання міжбюджетних відносин: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2016 р. №15 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/15-2016-%D0%BF>.

10. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5-2002-n>.

11. Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2015 р. №12 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/12-2015n>.

12. Про бюджетну класифікацію : Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v00112011>

13. Бюджетна система : підручник / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 624 с.

14. Бюджетна система: підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. – 871 с.

15. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації: монографія / В.Р. Сіденко, М.І. Скрипниченко, В.С. Пономаренко, І.Я. Чугунов та ін.; за ред. В.Р. Сіденка. – К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2017. – 648 с.

16. Лисяк Л.В., Гриценко О.В., Качула С.В. та ін. Бюджетна складова реалізації домінуючих напрямів суспільного розвитку: монографія / За наук. ред. Л.В. Лисяк. Д.: ДДФА, 2015. – 396 с.

17. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навч. посіб. / ІБСЕД. 5-те видання, виправлене та доповнене. – К., 2015. – 120 с.

18. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / за заг. ред. А.А.Мазаракі. – Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2015. – 376 с.

19. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: <http://treasury.gov.ua>.

20. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: <http://minfin.gov.ua>.

21. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua>.

22. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І.Я. Чугунов, Т.В.Канєва, М.Д.Пасічний та ін.; за заг. ред. І.Я. Чугунова. К.: Глобус-Пресс, 2018. 354 с.

23. Budget policy of social development. Chugunov I., Kaneva T., Pasichnyi M. and other. General editorship Chugunov I. Scientific Route. Tallinn, Estonia. 2018. 348 p.

РОЗДІЛ 3. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей.

Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як

гроші і гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції. Причини та механізм демонетизації золота, ідеальні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей від казначейських зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Електронні гроші.

Функції грошей. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Функція засобу обігу, її суть, сфера використання. Функція засобу платежу, її суть, еволюція. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Використання як світових грошей національних та колективних валют.

Сутність грошового обігу та грошового обороту. Сукупний грошовий оборот і оборот грошей в межах індивідуального капіталу. Основні суб'єкти грошового обороту: фірми, сімейні господарства, державні структури, фінансові посередники. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту.

Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот. Співвідношення між безготівковим і готівковим грошовим оборотом. Канали надходження грошей та їх вилучення з грошового обороту.

Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Основні види грошових потоків. Структура грошових потоків. Механізм балансування грошових потоків.

Грошова маса та основні форми її існування. Агрегатний метод класифікації грошової маси. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Показники грошової маси в Україні.

Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори що її визначають. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Грошовий мультиплікатор. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий оборот.

Гроші як об'єкт купівлі - продажу. Суть грошового ринку. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак - попиту, пропозиції, ціни. Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні установи як суб'єкти грошового ринку.

Попит на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші. основні мотиви (джерела) сукупного попиту на гроші: попит на гроші для трансакцій і попит на гроші як на активи. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Номінальний та реальний попит на гроші.

Пропозиція грошей. Чинники формування пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Поняття грошової системи. Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Елементи грошової системи та їх характеристика. Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система.

Основні типи грошових систем та їх еволюція. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм (система паралельних валют, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти). Монометалізм (золотомонетний, золотозлитковий, золотодевізний стандарти). Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система кредитного обігу. Неринкові та

ринкові грошові системи. Відкриті та закриті грошові системи.

Державне регулювання грошової системи. Методи та інструменти регулювання грошової системи.

Становлення та розвиток грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні.

Загальна характеристика грошових систем зарубіжних країн. Грошова система ЄС.

Суть інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та життєвий рівень. Соціально-економічні наслідки інфляції. Теоретичні концепції інфляції.

Основні форми інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Інфляція попиту. Фіскальна інфляція. Інфляція витрат. Імпортна інфляція.

Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика. Політика доходів.

Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття та цілі. Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація.

Основні моделі грошових реформ. Грошові реформи формального типу. Грошові реформи конфіскаційного типу. Реформи паралельного (консервативного) типу.

Особливості здійснення грошових реформ в окремих країнах. Характеристика основних грошових реформ, що здійснені в Україні.

Суть та види валютних відносин. Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Валютні операції та їх види. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютні ризики і методи валютного страхування. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Котирування валют. Валютний курс, його функції. Основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення та механізм забезпечення конвертованості валюти.

Валютне регулювання: суть та необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядок здійснення операцій з нею. Золотовалютні резерви в системі валютного регулювання. Режим валютного курсу в Україні.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України.

Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи. Європейська валютна система. Баланси міжнародних розрахунків та їх основні види. Розрахунковий баланс. Баланс міжнародної заборгованості. Платіжний баланс, його характеристика, структура та методи регулювання.

Позиковий капітал як форма грошового капіталу. Основні ознаки позикового капіталу. Ринок позикових капіталів.

Необхідність та суть кредиту. Основні функції кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Економічні межі кредиту.

Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Критерії класифікації кредиту. Види кредитів та їх характеристика.

Банківський кредит і його особливості. Класифікація банківських кредитів та їх характеристика. Принципи та

методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення кредитів.

Комерційний кредит. Суб'єкти та об'єкти комерційного кредиту. Механізм комерційного кредиту. Дисконт (облік) векселя. Редисконтування векселя. Ризики у комерційному кредитуванні. Переваги та недоліки комерційного кредиту.

Державний кредит. Види державного кредиту. Державний борг. Інструменти внутрішнього державного боргу. Державні цінні папери. Місце України на міжнародному ринку позикових капіталів.

Міжнародний кредит: суть, функції, основні форми.

Специфіка становлення кредитних відносин в окремих країнах. Кредитні відносини в ЕС. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні.

Суть позикового відсотка. Основні теоретичні концепції позикового відсотка. Функції позикового відсотка: розподільна, збереження, стимулювальна.

Норма позикового відсотка. Номінальна та реальна відсоткові ставки. Облікова та ринкова відсоткові ставки. Фіксовані та плаваючі відсоткові ставки. Рекурсивні та антисипативні відсоткові ставки. Чинники впливу на норму позикового відсотка. Методи обчислення та регулювання позикового відсотка.

Механізм використання позикового відсотка. Нарощування та дисконтування. Позиковий відсоток у формування майбутньої та теперішньої вартості грошей. Види майбутньої та теперішньої вартості грошей. Механізм та специфіка використання позикового відсотка в Україні. Механізм використання позикового відсотка на міжнародному рівні.

Сутність та особливості фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Функції фінансових посередників. Супрабанківські фінансові посередники. Особливості формування фінансового посередництва в Україні.

Банківська система та її учасники. Банки як складова банківської системи. Центральні банки та їх місце в банківській системі. Міжбанківські об'єднання.

Центральний банк - орган державного грошово-кредитного регулювання економіки. Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Особливості функціонування ЄЦБ.

Функції центрального банку. Емісія готівки і організація грошового обігу. Функція банку банків. Функція банку уряду. Реалізація грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика центрального банку - суть, стратегічні цілі, проміжні та тактичні задачі, інструменти грошово-кредитного регулювання. Основні типи грошово-кредитної політики.

Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку. Міра незалежності НБУ. Організаційна та функціональна структура НБУ. Повноваження Правління НБУ. Основні напрямки діяльності НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ. Банківський нагляд. Пасивні та активні операції НБУ.

Суть та призначення банків. Функції банків. Класифікація банків. Організаційна та функціональна структура банку. Збори акціонерів банку. Рада банку. Правління банку. Наглядові органи. Структурні підрозділи банку.

Основні показники діяльності банків. Загальна характеристика банківських операцій. Регулювання банківської діяльності.

Пасивні банківські операції. Банківські ресурси та їх структура. Власний капітал банку та його основні функції. Зобов'язання банку. Залучені кошти. Депозити та їх основні види. Недепозитні джерела залучення коштів.

Активні операції банків. Основні види активів. Кредитні операції, їх сутність та призначення. Інвестиційні операції та їх види.

Суть комісійно-посередницьких банківських операцій. Розрахункові операції. Касові операції. Валютні операції. Консультаційні та інші послуги.

Парабанківські фінансові посередники.

Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Об'єкти страхування. Основні операції страхових компаній. Страхові премії.

Пенсійні фонди. Організаційно правові форми пенсійних фондів. Особливості функціонування пенсійних фондів. Операції пенсійних фондів.

Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Основні операції інвестиційних компаній.

Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Добродійні (благодійні) фонди.

Світовий ринок позичкових капіталів та його функції. Види операцій, що здійснюються на світовому ринку позичкових капіталів.

Загальна характеристика міжнародних фінансово-кредитних установ.

Цілі створення і особливості функціонування МВФ. Регулюючі функції МВФ у світовій грошовій сфері. Завдання МВФ. Структура органів управління МВФ. Умови кредитування МВФ. Спеціальні фонди МВФ. Особливості співпраці України з МВФ.

Характеристика Світового банку (СБ). Група Світового банку - Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство гарантій інвестицій, Міжнародна асоціація розвитку. Особливості співпраці України з СБ.

Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР). Функції ЄБРР. Особливості кредитування ЄБРР та співпраці з Україною.

Інші міжнародні фінансово-кредитні установи та особливості співпраці України з ними - Європейський інвестиційний банк, Банк міжнародних розрахунків,

Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна асоціація розвитку.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2121-14>.
2. Про валюту та валютні операції : Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
3. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 №2908-III із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2908-14>.
4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 №679-XIV із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/679-14>.
5. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 №2346 із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2346-14>.
6. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 №1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1734-19>.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 №2664-III із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2664-14>.
8. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
9. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України від 25.08.1996 №762/96. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/762/96/>

10.Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: постанова Правління НБУ від 21.01.2004 №22 із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

11.Положення про електронні гроші в Україні: постанова Правління НБУ від 04.11.2010 №481 із подальшими змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>.

12.Положення про ліцензування банків: постанова Правління НБУ від 22.12.2018 №149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18>.

13.Аранчій В. І. Гроші і кредит : навч. посіб. К.: Ліра-К, 2015. 364 с.

14.Бандурка А. М. Гроші і кредит : навч. посіб. К.: Ліра-К, 2015. 380 с.

15.Гербич Л.А. Фінансові та кредитні системи зарубіжних країн: навчальний посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 430 с.

16.Алексеев І.В., Бондарчук М.К. Гроші та кредит: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 216 с.

17.Гроші та кредит: підручник / О.В. Дзюблюк, Б.П. Адамик, Г.Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 892 с.

18.Ільчук П.Г., Коць О.О., Кондрат І.Ю., Ярошевич Н.Б. Гроші та кредит: підручник. Львів: Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. 412с.

19.Сисоєва К. Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 245 с.

20.Сушко Н. М. Гроші та кредит : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2016. 384 с.

21.Шпак Н.О., Ярошевич Н.Б., Побурко О.Я. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 416 с.

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Екзаменаційна комісія формується у складі: голова комісії, три члени комісії, технічний секретар.

Кваліфікаційний екзамен складають всі студенти, які успішно завершили теоретичну та практичну підготовку відповідно до навчального плану. Кваліфікаційний екзамен проводиться у письмовій формі протягом двох академічних годин.

Структура екзаменаційного білета передбачає відповідь на теоретичне завдання та вирішення студентом двох творчих ситуаційних завдань.

РОЗДІЛ 5. КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання рівня якості підготовки молодшого бакалавра здійснюють члени Екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання.

Об'єктом оцінювання якості підготовки молодшого бакалавра є сукупність знань, умінь і навичок, набутих компетентностей молодшого бакалавра, відтворених у процесі виконання комплексних кваліфікаційних завдань.

Оцінювання рівня якості підготовки молодшого бакалавра здійснюється членами Екзаменаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходу з урахуванням набутої системи загальних і спеціальних компетентностей відповідно до освітньої програми молодшого бакалавра спеціальності

«Фінанси, банківська справа та страхування». Результат оцінювання рівня якості підготовки молодшого бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» повинен довести, що випускник:

- засвоїв теоретичний матеріал, що формує фахові компетентності;
- вміє розв'язувати типові спеціалізовані задачі у професійній сфері.

Рівень якості підготовки молодшого бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» визначається за системою оцінювання КНТЕУ (за стобаловою шкалою).

Критерії оцінювання: теоретичне завдання – від 1 до 20 балів; творча задача 1 – від 1 до 40 балів; творча задача 2 – від 1 до 40 балів.

Підсумкова оцінка кваліфікаційного екзамену складається із сумарної оцінки за виконання завдань.

Сумарна оцінка 90 – 100 балів якісно характеризує студента, який:

- надав повну та вичерпну відповідь на теоретичне питання;
- правильно вирішив ситуаційні завдання;
- самостійно сформулював висновки та пропозиції;
- аналізував навчальний матеріал;
- опрацював нормативну та законодавчо-інструктивну базу;
- виклав матеріал аргументовано та логічно;
- акуратно оформив письмову відповідь.

Сумарна оцінка 82 – 89 балів якісно характеризує студента, який:

- надав повну відповідь на теоретичне питання;
- правильно вирішив ситуаційні завдання;
- робив узагальнення та висновки;
- логічно, але не досить повно і аргументовано викладав матеріал, допускав окремі неточності.

Сумарна оцінка 75 – 81 бал якісно характеризує студента, який:

- надав правильну, проте не повну, відповідь на теоретичне питання;
- вирішив ситуаційні завдання, допускаючи окремі неточності;
- частково сформулював висновки;
- неохайно виконав завдання.

Сумарна оцінка 69 – 74 бали якісно характеризує студента, який:

- надав правильну, проте не повну, відповідь на теоретичне питання;
- вирішив ситуаційні завдання, допускаючи окремі помилки у розрахунках;
- поверхово сформулював висновки;
- неохайно виконав завдання.

Сумарна оцінка 60 – 68 балів якісно характеризує студента, який:

- надав правильну, проте не повну, відповідь на теоретичне питання;
- частково вирішив ситуаційні завдання;
- формулював висновки без осмислення навчального матеріалу;
- неохайно виконав завдання.

Сумарна оцінка 35 – 59 балів якісно характеризує студента, який:

- не розкрив зміст теоретичного питання;
- вирішив частково лише одне ситуаційне завдання, не приступивши до другого взагалі або допустив суттєві помилки при їх вирішенні;
- не зробив висновків до ситуаційних завдань;
- неохайно виконав завдання.

Сумарна оцінка 1 – 34 бали якісно характеризує студента, який:

- не розкрив зміст теоретичного питання;
- не вирішив ситуаційні завдання;

- неохайно виконав завдання.

За результатами успішного складання кваліфікаційного екзамену Екзаменаційна комісія приймає рішення про присвоєння кваліфікації молодший бакалавр і видачу випускнику диплома державного зразка.